

5. Портал Міністерства внутрішніх справ. URL: <https://mvs.gov.ua/press-center/news/katerina-pavlicenko-u-2021-roci-do-policiyi-pro-domasnje-nasilstvo-zayavili-na-56-bilse-gromadyan>.

6. Слухасенко Ю. Криміналістична характеристика домашнього насильства. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. № 3(91). 2020, с. 295–306.

**Старинець А. Ю.,**

здобувач ступеня вищої освіти  
бакалавра навчально-наукового  
інституту № 3 Національної академії  
внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

старший науковий співробітник  
наукової лабораторії з проблем  
превентивної діяльності та забезпечення  
корупції навчально-наукового  
інституту № 3 Національної академії  
внутрішніх справ **Федоровська Н. В.**

## **СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ, ДЕ ЧОЛОВІКИ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА**

Коли йдеться про проблематику домашнього насильства, у більшості з нас одразу перед очима виникає картинка, де матір із дитиною потребує захисту від чоловіка-кривдника. Водночас ця тема набагато ширша, ніж просто «жіноча проблема». Потерпілою особою, так само як і кривдником, може бути кожен із нас, незважаючи на вік та стать, соціальний рівень тощо. Насилля може виникнути не тільки між партнерами у шлюбі, а й між родичами, рідними або навіть сусідами в гуртожитку, із якими є спільний побут [1].

Проблеми чоловіків як групи, яка потерпає від насильства, все ще залишаються найменш обговорюваними серед усіх. Але такі випадки існують. Минулого року Уповноважена ВРУ з прав людини Людмила Денісова на своїй сторінці у Facebook зазначила, що упродовж року до неї надійшло 180 звернень з питань захисту від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, з яких 20 % – від чоловіків.

За 5 місяців роботи представниками Української фундації правової допомоги, які реалізують проєкт «Параюридична допомога постраждалим від дискримінації, зокрема жертвам гендерно обумовленого та домашнього насильства» було оброблено 1871 випадків звернень від вразливих груп. З них насильства стосувались 160: від жінок – 153 звернення, а серед чоловіків – усього 4. Три з цих чотирьох випадків насильства щодо чоловіків стосувались сексуальної орієнтації потерпілого. І один випадок - насильства над чоловіком від рідних [2].

За даними Національної поліції України з 52 906 підтверджених повідомлень про насильство лише 10 831 – подано чоловіками, що в свою чергу, підтверджують тенденцію, що насильство над чоловіками є статистично невидимим через стереотипи самих чоловіків. Через усталені стереотипи у суспільстві – що чоловіки мають бути сильними, соромно звертатись за допомогою, необхідно самостійно вирішувати свої проблеми – вони набагато рідше звертаються до поліції, ніж жінки, у разі вчинення стосовно них домашнього насильства [2].

Відповідно до законодавства України особи, які вчинили домашнє насильство, підпадають під кримінальну, адміністративну або цивільно-правову відповідальність. Адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства передбачена статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Дії кримінального характеру, які пов'язані з домашнім насильством, також можуть бути кваліфіковані за однією зі статей Кримінального кодексу України. Це може бути, зокрема, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеню тяжкості (статті 121, 122, 123, 125), погроза вбивством (стаття 129), зґвалтування (стаття 152) тощо. Найтяжчим злочином даної категорії є умисне вбивство (стаття 115). Важливо, що Кримінальний кодекс України містить статтю 126-1 (Домашнє насильство), яка передбачає відповідальність за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного домашнього насильства.

У ході реалізації проєкту «Everyone has to be protected» були надіслані запити до судів щодо справ, де постраждалими є саме особи чоловічої статі. Розглядалися різні варіанти аб'юзивних відносин: і коли кривдником є інший чоловік (син, батько, брат тощо), і коли жінка (дружина, мати, донька тощо) [1].

Суди лише раз на рік здають № 1-к Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження. Згідно зі звітом за 2020 рік, загальна кількість проваджень за статтею 126-1 ККУ, що перебували на розгляді, склала 2500, які надійшли у звітному періоді – 1844, при цьому потерпілих від 18 років за статтею 126-1 ККУ – 973 особи, із яких 900 жінок. Окремо кількість постраждалих повнолітніх чоловіків не вказується, але за простими підрахунками їх – 73 особи. У 2021 року кількість проваджень, що перебували на розгляді суду становило 2500 справ за статтею 126-1 КК при цьому потерпілих від 18 років 985 осіб, із яких 908 жінок, відповідно 77 чоловіків було визнано потерпілими.

**Рівненська область:** по одній справі у Костопільському та Гошанському (справа № 557/413/21, № судового провадження: 1-кп/557/52/2021, № кримінального провадження в ЄРДР: 1202118108000030) райсудах. Є 1 обвинувальний акт у кримінальному провадженні за статтею 126-1 у вчиненні кримінального правопорушення у Здолбунівському міськрайонному суді.

**Чернівецька область:** є одна справа на розгляді у Заставнівському районному суді. З розглянутих зазначеним даним судом справ про домашнє насилля, де потерпілим є чоловік, можна виділити справу № 716/2325/19 (№ судового провадження: 1-кп/716/13/2020, № кримінального провадження в ЄРДР: 12019260090000320), вирок якої набрав законної сили 12.03.2020:

«ОСОБА\_1, уродженка Ромадановські дворики Калужкої області Росії, громадянка України, неодружена, з середньою освітою, офіційно не працевлаштована, раніше несудима,... 11.11.2019 року перебуваючи за місцем свого проживання, діючи умисно, усвідомлюючи суспільну небезпеку своїх дій, передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки та бажаючи настання таких наслідків, вчинила психологічне насильство відносно свого співмешканця, з яким вона спільно проживає. В результаті яких останній почував себе психологічно погано, відчував себе емоційно стривожено, погано спав, зазнав негативних переживань та загальної втоми... Визнати винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, і за його вчинення призначити покарання у виді позбавлення волі строком на 1 (один) рік.»

**Вінницька область:** по одній справі у Вінницькому та Немирівському райсуді, при чому в останній вже є вирок:

«ОСОБА\_1, уродженця с. Медвежа Вінницького району, українця, громадянина України, не працює, не одружений, відповідно до ст. 89 КК України раніше не судимий, ... в порушення вимог ст. 28 Конституції України, згідно з якою кожен має право на повагу до його гідності, а також в порушення вимог Закону України «Про запобігання та протидії домашньому насильству», діючи умисно, усвідомлюючи небезпеку своїх дій, передбачаючи їх суспільно-небезпечні наслідки, систематично, протягом тривалого часу, вчиняв домашнє насильство щодо свого батька за місцем їх спільного проживання, що виражалось у словесних образах, погрозах фізичної розправи, приниженні, у зв'язку з чим завдано психологічних (емоційних) страждань... визнати винуватим у пред'явленому обвинуваченні за ст. 126-1 КК України і призначити йому узгоджене сторонами угоди покарання у виді арешту строком на 1 місяць.» (Справа № 930/2897/20, № судового провадження 1-кп/930/260/21, № кримінального провадження в ЄДР 12020020240000341) [3].

**Тернопільська область.** 10.12.2021 р. Тернопільський міськрайонний суд притягнув до відповідальності жінку, яка вчиняла домашнє насильство щодо свого чоловіка:

У матеріалах справи йдеться: що з 24 листопада 2019 року по 24 травня 2020 року дружина часто напивалася та систематично вчиняла психологічне та фізичне насильство над своїм чоловіком. Це призвело до його психологічних і фізичних страждань та погіршило якість життя потерпілого. За цей період тернополянин 4 рази викликав поліцію, які склали термінові заборонні приписи відносно жінки, однак, їх вона порушувала. Також повідомляв, що він постійно йде з дому до сусідів, щоб уникнути скандалів та конфліктів зі сторони дружини

Суд визнав тернополянку винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, та призначив їй покарання у вигляді громадських робіт на строк 150 годин. Також стягнуто моральну шкоду в розмірі 3000 грн [4].

**Харківська область.** У лютому 2020-го року, Ізюмський міськрайонний суд притягнув до відповідальності жінку, яка вчинила психологічне насильство щодо свого цивільного чоловіка шляхом висловлювання нецензурною лайкою.

Суд визнав жінку винною в скоєнні правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 1732 КУпАП, та притягнув до адміністративної відповідальності. Було стягнуто штраф у розмірі 170 грн на користь держави.

На нашу думку, трагічним у даних ситуаціях є те, що, на відміну від жінок, які мають можливість знайти тимчасовий притулок у шелтерах, чоловіки у таких же ситуаціях залишаються із проблемою сам на сам. Наразі в Україні відсутні притулки для осіб чоловічої статі, які зазнають домашнього насилля [3].

Проектом «Everyone has to be protected» передбачено адвокатування прийняття рішення виділення окремого приміщення в притулках для тимчасового перебування особи (осіб) чоловічої статі, постраждалого(их) від домашнього насильства. Результатом адвокаційної кампанії має бути прийняття узгодженого рішення на рівні м. Харкова, як пілотного міста, про започаткування таких місць на базі комунальної установи «Центр надання допомоги постраждалим від насильства» [1].

Підсумовуючи вище сказане, слід підкреслити, що чоловіки не зважаючи на свої фізичні та вольові якості також стають жертвами домашнього насильства. В меншій мірі ніж жінки, але такі випадки є і тому ми не повинні замовчувати про це, а робити все для того, щоб кривдників було покарано та притягнуто до відповідальності.

### ***Список використаних джерел***

1. Леся Рибаченко. Домашнє насильство над чоловіками. Що кажуть судові справи? (15.10.2021). URL: <https://glavcom.ua/country/society/domashnje-nasilstvo-nad-cholovikami-shcho-kazhut-sudovi-spravi-790565.html>.
2. Насильство над чоловіками: чому вони мовчать (26.10.2022). URL: <https://ulaf.org.ua/vrazlivi-grupi/nasilstvo-nad-cholovikami-chomu-voni-m/>.
3. Веб-портал «Судова влада України». URL: <https://court.gov.ua/>.
4. Булавін Д. Домашнє насильство над чоловіками: судові справи (22.12.2021). URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/224133-domashnye-nasilstvo-nad-cholovikami-sudovi-spravi>.